

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 an 10 cor.
pe 12 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un gir garsonă: prima dată 14
banii; a doua oară 12 banii; a treia
oară 8 b. de fiecare publicare.

Atât abonamentele, cât și inserțiile
sunt să se plătească înainte în Arad.

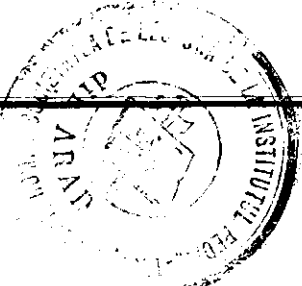
Telefon pentru oraș și comitate

Scrisori necercurate nu se primesc

Anul VIII.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 44.

CONVOCARE.

Subscrișiți prin aceasta convocăm pe alegătorii cercului electoral Șiria,

la o adunare

care se va țineă Duminică în 13 Noembrie st. n. la orele 2 d. m. în sala de joc din Șiria.

OBIECTUL:

1. Rezoluțiune asupra proiectului de lege despre reforma învățământului popular.

ȘIRIA la 10 Noembrie, 1904.

Dr. Iacob Hotăran,

Dr. Ioan Rațiu,

Romul Măerușan,

Marcu Păscuț,

Mihai Dulhaz,

Axente Secula,

Nicolae Lăzărescu,

Petru Benea,

Avram Ingușia,

Savu Borlea,

Teodor Groșan,

George Crista.

Adunarea de Duminică.

Frații noștri din Șiria fac deci începutul seriei de adunări de popor, ce nu ne îndoim vor urma în toate centrele românești din jurul nostru, împotriva neomnosului proiect de lege al ministrului Berzeviczy. Adâncă amărăciune ce a cuprins toate stratele poporului nostru, va răsuna în auzul lumii întregi, ca și glasul de desperare a unui popor nefericit ce să sbate amarnic apărându-și cu ultima energie, ultimul său drept la viața i națională.

Să se știe cel puțin în lume și în istorie, că școlile noastre, adăpostindu-ne limba și viața românească, ne au fost răpitate, dar nu cedate. Să se știe, că nedreptate strigătoare la cer ne face guvernul. Nedreptate ce nici nu se iartă, nici nu se uită. Suntem o ține minte.

Nu vom veri noi. Perdem cetatea școlilor noastre, dar strânge-ne-vom d-aci înainte în jurul bisericii, care ne-a scutit d-atătea vișore ce-au trecut peste noi, când n-aveam școală. Strânge-ne-vom la altare, în casa lui Dumnezeu, care n-biruită este. Dane-vom în sfârșit dacă va trebui până la unul viața, dar limba n-o dam, căci fii strămoșilor noștri suntem, iar despre dânșii scris este, că și au iubit mai mult limba, decât viața.

Poporul român rostească și deci cuvântul său de protestare cu demnitate. Amărăciunea lui adâncă să nu-l răpească nicăieri, căci știe el răbda multe. Păstrând ordinea, pacea și demnitatea, cuvântul său fie înainte de toate solemn.

În numele acestor salutăm adunarea din Șiria și pe convocătorii ei!

Alegerile la Comitat.

Alegătorii Români, din comitatul Aradului, ziua de Joui (17 Noembrie) în săptămâna ce vine, este pentru voi: o zi mare. În aceasta zi aveți iarăși în propriile voastre mâni, soarta satului vostru și a comitatului sub a cărui oblăduire trăiți. Măne-zi apot vă scapa earăși din mâni aceasta soartă, primindu-o în a lor mâni încredințării cu votul vostru.

Nu este zi aproape dela Dumnezeu, în care voi să nu plângeți, azi unul, mâne celalalt de asupririle multe și grele, sarcinele cari nu cunosc hotar și batjocurile ce vă vin din partea acelor pe cari îi hrăniți domnește, răsfățându-și în belșug și în bine, în vreme ce copil vostru plâng flămânzi și desculți pe uliți. Și totuși, când vine ziua să schimbați soarta voastră ticăloasă într'una mai bună, mai demnă de voi ca oameni, uitați totul și unii de frică, pe care a băgat-o în ei tot asupritorii lor, alții pentru'n gologan, ori momeală, și cel mai mulți pentru afurisitul rachiului, jertfiți tică și fericirea vieții voastre și a fiilor voștri, tocmai în clipa hotărâtoare. Măne-zi, pe urmă începeți plânsul din nou și-l duceți cu anii până-ce vine ear zi de alegere, ca apoi din nou să faceți ca mai nainte.

Nu mai departe, decât ieri, a fost la noi în Redacție economul Nicolae Balta din Co.ășinț, plângându-se c-a umblat pe la Comitat, să ceară dispensație pentru căsătorie, ca să se poată cununa ca creștin și Român, până 'n post și la sfânta biserică, dar protonotarul Schill, bagseama să nu-și facă de lucru, ori poate crezând că numai pentru Svabii lui e dator să dea, — căci știm că la străini dau —, i-a refuzat bietului om, fără nici un motiv cererea. A venit la noi apoi să se jăluiască.

Până când fraților dănuie-vă rătăcirea aceasta? Până când trăi-veți voi tot viață de slugi, de ființe cari vă iubiți jugul de pe grumazi, în loc d-a pune cu toții umărul să-l frângeți, pentru-că numai de vită e demn jugul.

De ani de zile fruntașii voștri se chinuesc și se trudesc să vă deștepte, să vă cheme la viața pe care trebuie să o trăiți la luptă ca neamul nostru s'aibe un viitor mai bun, zile mai bune, mai senine, mai luminoase decât zilele în care trăim noi, oropsiți și umiliți. Să frâng însă silințele noastre de nepăsarea voastră, de lipsa voastră, de hotărâre, de tărie bărbătească și noi n'avem sprijinul ce s'ar cuveni din parte-vă. Auziți-ți voi doar ce lupte înverșunate luptă fruntașii voștri în adunarea comitatului pentru drepturile voastre. Ei sunt însă pușini, pentru-că deși în comitatul acesta sunt de trei ori atâția Români câți străini, în adunarea comitatului, mulțumită slăbiciunii și a nepăsării voastre este tocmai întors: de trei ori atâția străini, câți Români. Va să zică numai o parte Români, și trei părți străini, cari nu vor nici s'audă de Români. Așa stă treaba la comitat.

Cum vreți voi deci să vă meargă bine? Străiniți aceia își văd de interesele și de binele lor și nu de al vostru. Dincontră, binele lor mai de multe ori înseamnă răul vostru. Și noi trebuie să privim, cu mâinile în sân, cum cu puterea în noi ne per zilele în obidă, rușine și nemernicie.

Joui, voi ați putea schimba încâtva starea aceasta. O-mică îmbărbătare din partea voastră, ar frânge câte-va din obezile de pe voi.

Deșteptați-vă deci.

Știm, că fruntașii Românilor din comitat, în fruntea cărora stă dl Mihail Velici, și cari împreună alcătuiesc clubul comitatens

român, v-a adresat apel, în care vă îndeamnă și vă arată calea pe care și cum să umblați, vă arată persoanele pe cari să vă dați voturile, persoane demne de încrederea obștei românești, Români buni și oameni de omenie. Datoria voastră de onoare este s'ascultați de căpeteniile voastre și ale noastre. Mergeți la urnă cu toții, dându-vă votul pe aceea, dela cari singuri poate să vă vie mântuirea. Pe cei slabi îndreptați-i, pe cei fricoși încurajați-i, pe cei rătași luminați-i. Pe cei ticăloși, vor fi și de aceștia, invredniciți-i de plata ticălosului.

În unele cercuri s'au lăsat și locuri goale, respective fără recomandățiune dela club.

În aceste cercuri, adunați-vă și candidați și alegeți din mijlocul vostru Român, pe cari îi cunoașteți de oameni bravi, de cinste, oameni cu șira spinării întreagă, nu de aceea cari se încovoae ca trestia în bătaia vântului. Dar nu vă dați votul străinilor. Că așa a zis un profet al neamului nostru:

Cine-a îndrăgit străinii
Mânca-îar inima câinii...

Faceți-vă deci datoria așa ca Dumnezeu și fiil și nepoții vostri să vă binecuvinte!

Contra proiectului Berzeviczy.

Majestatea Sa având cunoștință de amărăciunea naționalităților.

Mișcarea Sârbilor.

Din Budapesta a sosit ieri ziarelor maghiare următoarea telegramă:

«In oarele din noapte, s'a răspândit în cercuri politice bine informate vestea că Majestatea Sa nu-și dă învoirea ca să se împraștie Dieta și să se facă alegeri noi, având teamă de turburări sângeroase în cercurile electorale ale naționalităților, amărite pentru proiectul de lege al reformei școlare».

LACRIMI.

Nici marea cea adâncă
Nici stelele din ceri
Nici timpul n'o să șteargă
Amarele 'mî dureri
Nici primăvara mândră
Din luna lui April
Și nici isvorul vesel
Cu murmur de copii
Și nici lacul albastru
Ce doarme liniștit
Și nici frumoasa lună
Cu părul aurit
Și nici glasul de clopot
Ori imn religios
Și nici cântări de harfe
Cântate lin duos
Nimic de cât o cruce
La care merg să plâng
Acolo lângă tine
Durerea să mi-o stâng
Și lângă salca tristă
Rugându-mă să mor
C'aproape lângă tine
Să dorm și eu ușor.

Elena Mihulin.

„Românii din statul ungar“.

Sub titlul de mai sus amicul și redactorul nostru Ioan Russu Șirianu a scos de sub tipar, în București, o lucrare statistică și etnografică, careia presa din România i-a făcut o eselență primire. Ziarele tuturor partidelor și bărbați de

Vă să zică, Majestatea Sa, are cunoștință de nedreptatea ce guvernul său ne face. Să-i cerem deci să alunge dela cârmă, pe un astfel de guvern, care a sguduit în temelii pacea și liniștea noastră, să-i cerem să nu ne lase pradă unor oameni, ce nu mai vreau să știe nici de Dumnezeu, nici de lege.

Să-i cerem...

Mișcarea Sârbilor.

«Zastava» publică un manifest al cetățenilor din Neoplanta, prin care se convoacă la un mare meeting toți Sârbii din Ungaria, pe ziua de 15 Novembre.

Mai sunt convocate meetinguri în Zombor și în Carloviț.

În ziarul «Branik» cunoscutul bărbat al Sârbilor Polit, s'alătură la acțiunea ziarului «Zastava», provocând pe Sârbi s'aranjeze pretutindenea meetinguri de protestare.

Întru apărare.

I.

Ministrul Berzeviczy și-a depus pe biroul camerei noul său proiect pentru reforma învățământului popular.

În nefericita-ne patrie — ce nu se n-tâmplă? — asta însămnă atâta cât că proiectul va deveni lege. Peste dorința, peste trebuința, ba contra aspirațiilor îndreptățite ale majorității cetățenilor dacă nu ne vom împlini datoria.

Dar nu-i prima, nici ultima lovitură asta în drepturile dumnezeiești și naturale ale noastre.

Dar vorba e: Ce-i acum de făcut?

Copii celor două biserici românești, reprezentanții cei mai autorizați — după drept divin și omenesc de-odată — al poporului român de sub coroana ungară, și-au spus cuvântul — al lor și-al nostru al tuturor, fiecare în felul său de gândire.

Iar ministrul a nesocotit glasul arhierilor, cari au reprezentat trei milioane de

supuși credincioși al tronului și iubitori de patrie.

Ministrul unguresc i-a chemat la consultare bag samă pentruca din autorisatul lor roși să afle și mai bine călcăiul lui Achile în corpul nostru național și bisericesc: să pregătească cătuși medievale nu pusă mai mult pe brațele, ci pe limba, cultura noastră...

Ear în casa țării, acolo unde se făuresc atâtea legi, avem un singur reprezentant, în care bate acalaș dor și drag de viață românească. aceleași dureri și temeri.

Și se va război ca'n povești contra bălaurilor, dar bălaurii — inferbântați la creri de atâtea șovinism — nu-s ca alți bălauri să le poți sdrobi singur capetele. Cel mult că 'și va face datoria viteazul de azi.

Dar vorba e: Ce-i de făcut acum când capul nostru și întreg neamul românesc e nesocotit și drepturile inarticulate în lege îi sunt călcate în picioare de un ministru?

Acum când în numele unei culturi talse ni-se deschide abizul unui sistem de impostire și schilodire intelectuală?

Quid nunc?

Întreg poporul românesc să-și facă datoria.

Tradiționala nepăsare românească încă să-și aibe odată sfirșitul.

Mulcomi și răbdurii am fost din deajuns.

Resultatul — iată-l!

Iubirea noastră de pace și răbdarea care încă e virtute în viața cetățenească, ni-se socotește drept slăbiciune.

Și ministrii d'atâtea și-atâtea vreme au devenit tot mai agresivi, în măsura cumpătului nostru de cetățeni cinstiți și pacnici!

Și d'atâtea și-atâtea vreme virtutea cetățenească și creștinească a răbdării și iubirea de pace și cinste politică o plătim cu restingeri zilnice, cu tăerea în drepturile noastre.

Iar acum e în vorbă atentatul cel mai îndrăzneț la existența culturală nu numai a noastră — trei milioane de Români — ci și a tuturor neamurilor nemaghiare din țară.

După-ce ni-s'au închis prin legi escepționale alegeri, congrese, calea ce duce că-

știință competenți au laudat mult lucrarea d-lui Russu.

Învățătorul profesor universitar dl N. Iorga eată ce scrie în „Sămătorul„ (dela 10 Oct. v.):

Redactorul „Tribunei“ din Arad, d. I. Russu-Sirianu, dă Românilor o carte foarte folositoare.

În această carte, intitulată „Românii din Statul ungar“ (334 pp. în 8°, București, tip. „Voinea Națională“), se cuprinde întâiu o statistică bogată și precisă care lămurește îndată pe ori și cine asupra numărului, situației și dezvoltării Românilor de peste munți. Mai departe, datele sunt lămurite prin priviri generale și din ele se scot îndrumări pentru activitatea ce s'ar potrive mai bine cu starea și însușirile acelor cari represintă supt stăpânirea ungurescă neamul nostru.

Un spirit cuminte, o căldură patriotică discretă, fără exclamații, oftări sau provocații copilărești, care totdeauna strică mai mult decât folosesc (dacă măcar folosesc, fie și în cea mai slabă măsură), se desface din această operă de orientare și recunoaștere, care sosește tocmai la timpul său. Autorul arată o deplină încredere în viitorul Românilor ardeleni și unghureni, dar această încredere nu vine din dorințele și speranțele lui, ci reiese din dovezile de fapt, din constatările prin cifre pe cari le-a adus înainte. E drept că pierdem pe încetul pe înaintașii rătași prin Ținuturi din care n'au fost în stare să înlătore pe vechii locuitori (precum în Ugocia, în Bereg, în Cianad, cu toate că odinioară erau și Voevozi ai Românilor ugoceni și beregeni), e drept iarăși că Ungurii stăpâni își fac toată datoria față de neamul nostru, căutând să impuie maghiarisarea și oă astăzi chiar, legea

școlară nouă a lui Berzeviczy sperie naționalitățile cu stricarea și dispariția școlilor confesionale, care dau Românilor carte românească. Dar în schimb, tot noi ne păstrăm mai bine, tot noi cucerim mai mult, așa nesprijiniți de nimeni cum suntem, tot noi avem cea mai bună sănătate, cea mai repede înmulțire și aducem din sărăcia noastră cele mai mari jertfe pentru bisericile, școlile și băncile noastre. În cei din urmă ani Români de peste Carpați au făcut două lucruri de cea mai mare însemnătate: organizându-se pentru ajutorul bănesc între sine și cucerind orașe, dintre care au astăzi cinci în mâna lor, și ei progresează necurmat și în atâtea altele.

Romanisarea în marginile în care se face, aduce numai folos. De multe ori ea vine din încusuriri, așa încât acel ce vorbește românește are și sânge românesc. Pe când maghiarizarea, așa cum o înțeleg Ungurii, e o primejdie pentru sufletul lor, pentru ființa psihică a neamului: căci trebuie o puternică majoritate a elementului curat (la noi cei traco-romanico-slavic) pentru ca deosebirile de cugetare și simțire, caracterul particular care îndreptățește existența ca popor, să se păstreze

Un amănunt neexact: dl Russu-Sirianu crede că un nume de sat mixt sau fost mixt, care are un înțeles în unguerește și, în forma românească, analoagă, un altul a fost întâiu unguresc, și adevărat un nume impus de stat. În vechile timpuri, astfel de impuneri nu se făceau ca astăzi. Și e foarte cu puțință ca forma românească cu înțeles să fie mai veche, iar Ungurii să fi făcut ca Francesii în Algeria, profăcând numirea străină în alta cu sens în limba lor (d. ex: Ued-

tră parlament, unde toate neamurile trebuesc să participe la decidera sorții patriei, adunase-vor acum ei de ei acolo, ca să ne stringă în obezi.

Aduna-se-vor și lege se va face asupra noastră, ei fără de noi.

Lege, că Românul, Slovacul, Sârbul, Germanul și nici o altă limbă de om afară de Ungur n'au drept, deși crește tinerimea liberă în limba și legea strămoșească.

Dar aceasta e o crimă îndoită: contra dumnezeirei care a dat fie-cărui neam — ca fie-cărei paseri — să trăiască și să moară în graiul său, și contra omului, care nu e mai om că l'o chema Pista și nu Stefan.

Dar facultatea de a rezona astfel și-au perdut-o de mult guvernânții noștri.

Nu ne vom sui la cer să-l pogorim pe Dumnezeu — iartă-ne Doamne amarul! — în fața domnilor ministrii.

Ne vom putea însă pogori — ba e cea mai sfântă datorință a noastră — la popor, să-l luminăm că ce vreau domni ministrii, aceia cari chivernisesc sudoarea cruntă a feții noastre și trimit în foc sângele nostru...

Poporul, poporul să-l punem în fața ministrului Berzeviczy

Că suntem răbdurii — e firea noastră; răbdarea la noi e și act psihologic de categorie pozitivă.

Și cine cunoaște psihologia Românului, îi face cale.

Nu răbdăm pentru că am fi o masă de imbecili.

Nu răbdăm pentru că nu ne-am ști datorința, ori că am fi lași în fața momentelor de acțiune.

Nu răbdăm pentru că n'am fi conștienți de pierderile ce ni-se fac.

Ci răbdăm pentru că în viața cetățenească, deconcertată din vina oblăduitorilor, și răbdarea e virtute, virtute ce nu o înțelege sufletul politicianului provocător.

Și răbdăm pentru că ni-e firea a ști răbda și a chibzui până în momentul de cumpănă.

Și iată momentul a și sosit. Și e timpul acțiunii. Să se dea prin întruniri popo-

rale lumină poporului românesc, că ce ne vreau domni ministrii din Budapesta.

Să se determine voința și direcțiunea acțiunii poporului.

Încă nu e ceasul al doi-spre-zece-lea. Proiectul încă nu e lege. Este încă timp până să treacă și prin casa magnaților.

Poporul deci să grăiască. Și toate neamurile jignite din țară.

Ori-ce înfirziare e pierdere îndoită și ireparabilă.

Ori-ce lipsă de acțiune în acest moment de cumpănă e deridarea divinității, ce ți-a dat dreptul de a trăi și muri în limba și legea ta.

E micșorare a demnității de om. Mai întâi de toate e — apă pe moara lui Berzeviczy.

II.

Proiectul Berzeviczy provoacă nu numai națiunea, ci și biserica română.

Nu e în vorbă numai de o siluire strict politică, ci și de siluirea bisericii.

Și dacă se impune reacțiune din partea poporului, tot pe atât de consecvent e ca și biserica ca atare să se pronunțe în virtutea autonomiei.

Și dacă două biserici române avem, precum ambele au și fost invitate a se pronunța asupra proiectului și votul ambilor șefi a fost mesocotit de ministrul unguresc, ambele să se pronunțe din nou.

Dar mai ales și în virtutea că episcopatul român, fără diferență dogmatică și deopotrivă neluat în samă, e — între actualele împrejurări ale parlamentului — așa zicând unicul și cel mai autorizat factor chemat a reprezenta și apăra interesele bisericii și ale neamului, măcar și până la treptele tronului.

Ministrul Berzeviczy nu a aruncat mănuse numai individualității politice a neamului nostru, ci și bisericii.

Lupta de apărare deci se impune pe toată linia de foc ce ți-o deschide potrivnicul.

Aceasta e și a noastră situație, dar e cam delicată nu numai din considerare la situația din afară, ci și la cea din lăuntru.

Anume încă nu ni-s'a creat o situație

mai grea ca aceasta ce să samene cu o revizuire aproape formală a legilor ce conțin drepturile noastre politice, nepuse de altfel în prăcsă; iar autonomia bisericească are rostul corabiei, isbită de stâncă și în care succesiv — încet și sigur — străbate apa și se scufundă.

Episcopatul însă — pus de Christos la cârma corabiei sale menite a pluti, după chipul Stăpânului, și peste valurile viforoase — să fie la culmea misiunii.

Să nu i-se poată aplica și mustrarea: «...de ce te-ai îndoit?»

Mijloace de apărare sau cel puțin de micșorarea primejdiei are episcopatul la mână, mijloace juste și legale.

Biserica prin reprezentanții săi ierarhici trebuie să aibă cale deschisă până la treptele tronului, care i-a garantat drepturi și are suprema inspecțiune peste ea.

Ce a fost drept și just cu trei decenii mai înainte, trebuie să fie și astăzi. Ori doară din adins să frângem tradițiile că ierarhii Români cer înținare și ascultare la palat pentru a pune un cuvânt întru apărarea bisericii și neamului românesc?...

Iar dacă — ca alții, la alte ocazii de grea ispită — sfințiii noștri părinți, autorizați a ne reprezenta drepturile, ar afla și dinșii încuiată intrarea palatului: facă-și datoria ca și alți ierarhi și păstori.

Pilde le putem pune în față din țări dela răsărit și dela apus.

«Kulturkampf»-ul din Germania încă a provocat biserica romano-catolică, iar arhiepiscopul Ledochowsky cu alți mulți din cei mai înalți dignitari ai bisericii mai bine preferiau temnița decât a nu lupta pentru interesele bisericii la instrucțiunea publică ș. a.

Iar lupta — la urma urmelor — fu încoronată cu invalidarea faimoaselor «legi din Maiu» ale lui Bismarck, cancelarul de fier.

Ei, dar proiectul lui Berzeviczy — și numai Berzeviczy e — încă nu e lege! Ori să așteptăm cu brațele n sin să devină lege?

Dar apoi altu-i și rostul ofensivei unui Berzeviczy decât al războiului cultural german.

Colo țintea «Kulturkampf»-ul să ia bisericii catolice dreptul la instrucțiunea pu-

el-Arus=Rivière de la Rouse, în Algeria; cf., în Ardeal, Pelișă=Poklos, în ung. pokol, iad).*)

La sfârșit, autorul afirmă din nou credința sa că politica de pasivitate a Românilor trebuie părăsită. Eu opun acestei convingeri convingerea mea de mai înainte. Se poate — ba e aproape sigur — ca în comitate, al căror rost politic e mare în Ungaria. lupta Românilor să dea roade, făcându-i să aibă o largă parte în conducerea lor, dar în Budapesta, în parlamentul de acolo, nu se poate folosi nimic, căci în lupta națională neapărată Ungurii nu pot face concesii, cum nu le putem face noi.

Deputatul G. Panu, directorul revistei „Săptămâna” serie (în nrul dela 22 Oct. v. al revistei sale) următoarele:

O carte de cea mai mare importanță pentru toți Români, a apărut săptămânale aceste. Este, „Români din statul Ungar” de d-nul Ioan Russu Șirianu, cunoscutul publicist și luptător din Transilvania. De astădată ne aflăm în fața unei lucrări în adevăr serioase și documentate.

Transilvănenii, cu mici excepții, ne deprinseră până acuma cu lucrări în care patriotismul cel mai pur prospera, în care pericolul maghiarizării era demonstrat, dar mai toate se reduceau în definitiv la generalități.

Trebuia ca să citești o mare parte din scrierile Românilor pentru ca să-ți faci o idee exactă despre problema maghiarizării și forțele de rezistență ale Românilor.

1) Adevărul este, că cele mai multe sate românești au numiri ungurești din cauză că erau făcute de Români lobagi pe moștile nemeșilor unguri, cari înpuneau numirile ungurești ce le plăceau lor.

D-nul Russu Șirianu vine prin lucrarea sa voluminoasă, căci este de mai bine de 300 de pagini, ca să ne pună în poziție de a cunoaște situația fraților noștri de dincolo de Carpați, în toată deplinătatea. Este destul ca să enumăr capitolele din care se compune cartea, pentru ca să vadă cititorul importanța ei și să și-o procure.

Mai întâiu autorul stabilește printr'o serie de tabele cu numele comunelor locuite de Români, numărul Românilor din statul ungar, arătând în fiecare comună, câți Români sunt, câți știu ungurește, câți știu carte și câți au emigrat.

În capitolul al doilea, autorul tratează tot pe calea statisticei o chestie vitală, sporul Românilor în fie care comitat și cu bucurie se vede că Români sporesc în fiecare comitat.

Apoi el abordează chestia cea mare și îngrijitoare, adică arată satele române pierdute pentru limba română, precum și cele care sunt în primejdie, de asemenea cuceririle și pierderile în fiecare comitat, căci lucru foarte curios, dacă Români pierd pe de o parte, pe de alta fac și ei cuceriri asupra altor nații.

Important este iarăși capitolul în care autorul prin patru tabele arată amestecul Românilor cu celelalte naționalități din care rezultă că sunt numeroase cercurii administrative și orașe cu majoritate românească.

Dela aceste studii foarte interesante, autorul trecând, abordează viața socială, familiară, culturală și economică a Românilor. El ne vorbește de căsătorii, divorț, de muncitorul român, de moralitatea lui, de starea culturală, averea Românilor, băncile, proprietatea rurală, etc. etc. asupra cărora făgăduesc a reveni.

Din toată lucrarea nu pot să ating în treacă decât pericolul maghiarizării.

Acest pericol însă, dacă studiezi bine chestia întregă, nu este iminent. Toate măsurile arbitrare și drastice luate de maghiari pentru a desnaționaliza pe Români, chiar cuprinzând în ele și noua lege a învățământului, nu pot să-și aibă efectele lor pernicioase decât foarte încet. S'ar putea zice că numai peste 50 de ani pericolul, devine inevitabil, însă când te gândești că în curs de 50 de ani forța de rezistență, închegarea vieții românești, se va dezvolta în proporție, atunci trebuie să admiți cu bucurie că și peste 50 de ani pericolul va putea fi evitat.

Toate aceste, în ipoteza că starea politică nu se va schimba. În ipoteza însă contrară, viitorul poate fi privit cu încredere.

Este însă o compensație, este însă că și statul maghiar suferă de emigrări. Numai în anul 1900 au emigrat peste 200.000 de cetățeni. Cei mai mulți sunt Unguri care pleacă în America.

Din nefericire încep și Români a emigra în America. Deocamdată puțin, dar se poate ca mișcarea să ia proporții mai serioase.

Emigrarea însă în România liberă este foarte mare și trebuie să inspire îngrijire serioasă, căci dacă ei nu sunt perduți pentru neamul românesc, nu e mai puțin adevărat, zice autorul, că în ce privește numărul, emigrările acestea slăbesc pe Români din statul ungar.

Încă odată recomand cartea dlui Șirianu la toți cari se interesează de chestia transilvană.

În alt număr vom da voci de presă asupra acestei lucrări: întâia ce s'a scris așa de larg și documentat despre Români din statul ungar.

blică, pentru că era vorbă de un stat protestant cu domnitor cu tot, gelos de putere.

Dincoaci nici stat, nici domnitor nu-și pot teme nimic de instrucțiunea poporală de sub aripile bisericilor naționalităților; căci nu rîvnim la putere, ci la coperirea multelor mizerii ce le avem și ni-se fac din adins.

De aceea situația ce ni-s'a creat în urmă o putem asemăna mai bine cu stările din absolutistica Turcie, decât dintr'un stat constituțional din Europa de apus.

Ca și când s'ar fi pus domniul ministrilor să copieze politica ministrilor turcești, politică distructivă.

Era vorba de »a reteza creștinilor orice parte la afacerilor publice și a-le răpi toate drepturile mai rămase încă, a preda Turcilor pretutindenea exclusivă administrație a statului« — zice un învățat bărbat din Atena despre politica turcească din vremile decurând față de elementul grecesc din Turcia.

»I-se refuza... patriarhului dreptul de a controla studiile ce erau în întrebuintă la elevii de școală... și să pretindea mai ales ca acest control să se poată executa numai prin organele Porții... Patriarhul Ioachim II ridică protest... Când însă Poarta mai persistă, el *abzise* (1884). Deoarece și sinodul a denegat alegerea nouă de patriarh, Poarta s'a prefăcut că cedează și astfel se ajunsese la alegerea patriarhului Ioachim IV...«

Sub Dionisiu, următorul acestuia, »Poarta s'a arătat din nou provocătoare... Când Poarta rămase neînduplecată, Dionisiu *abzise*, iar sinodul și consiliul mixt au protestat și plocamat starea de persecuțiune la 4 Oct. 1890. Bisericile se închiseră, clopotele încetară... Poarta întinse strune mai blânde și-și dedu consimțământul... conducerea învățământului rămase în mâna patriarhului și mitropoliților (cum am zice »la noi: mitropoliților și episcopilor)...«

Noi, naționalitățile, cum se vede, avem a face cu un plagiat clasic de pe actele păgânei Turcii.

Dar să întregim.

Intre anii 1891 și 1894 — după cum ni-o spune același învățat Kyriakos — Poarta a făcut mari eforturi pentru a *introduce în școlile grecești limba turcească ca limbă a învățământului*.

Deosebirea în acest plagiat politic e că guvernul liberal al unei țări constituționale ține să liciteze peste politica păgânească a unui stat absolutistic.

Asta nu dispensează episcopatul dela datoria apărării bisericii. Christos nu a zis: Iată vă trimit la mărirea scaunelor arhieresti, ci a zis: »Iată, vă trimit pe voi ca pe oi în mijlocul lupilor!«

Incerce-se totul, ce e permis întru salvarea situației.

A suferi temniță ca alții distinși între distinșii membrii ai episcopatului apusean, ori a pogori din înălțimea tronurilor arhieresti: e aceeași virtute în diferite forme concrete: abnegarea, renunțarea la sineși și la mărirea de o cere interesul bisericii.

Nimic nu se câștigă, nici se apără fără de jertfe. Dacă *asta* jertfă să cere, să o dăm.

Dacă alții jertfesc totul pentru dreptul bisericii, ba în Turcia chiar și numai pentru privilegiul, care sunt »vulnera legis«. cu cât mai virtuos reclamă jertfă drepturi garantate prin constituție!

Istoria bisericii e plină de pilde, că ierarhii — și cu dragă inimă — au schimbat toiagul arhieresc cu toiagul cersitoresc, iar

biserica recunoscătoare îi slăvește azi ca pe martiri și mărturisitori pe aceste vii exemple și urmași demni de »păst rul cel bun«, care și sufletul și l-a pus pentru oile sale.

Alta cale de nu este, și aceasta trebuie bătută; și așa-i nebatută în viața bisericii românești dela noi.

Arate-se: Că în biserica românească nu sunt păstorii cari numai împinși de stăpânirea politică, ori numai chemați la judecată înaintea Cerescului Scaun, coboară din tronuri.

Arate-se: Că le este mai la inimă *apărarea* bisericii, decât *mărirea* dela ea.

Aceasta e consecvența cea mai deamănă de niște conștiinți capi bisericești insultați prin nesocotirea poziției lor și drepturilor bisericilor lor.

S'ar inaugura în chipul acesta o nouă școală: de a nu ceda nimic din drepturi, nici cât negru sub unghie, când cedarea ta stârnește nu sațiere, ci apetit nou și potențat.

Altmintrelea, la proximal rînd, aceia, cărorora vei ceda azi, ca mâne cu furii noue se vor repezi să-ți mai reducă și șteargă restul neredutat încă prin trecerea proiectului din chestiune prin corpurile legislative ungare.

Un Bismarck, că a fost Bismarck, încă și-a retractat făimoasele »Legi din Maiu«, târziu la șase ani după-ce le-a fost votat dieta prusiacă.

Poarta otomană a cedat, când cărmacii bisericii au fost la culmea energiei și stăruinței.

Nici noi nu cerem altceva, decât numai energie și stăruință de fer și îndurat e Dumnezeu celor ce sufer pentru dreptate.

Nu vă vor scoate, Sfințiți Părinți, din țara voastră și a noastră. Nu vă vom lăsa. Nici Sfințiile voastre nu ne lăsați însă.

Bateți și vi-se va deschide.

Căci nici intelectul ministrilor ungurești nu poate fi supus la alte legi logice.

Ceasul e al unsprezecelea.

Rostească-se poporul.

Rostească-se biserica, dar mai ales archiereii neluași în samă.

Toți — cei cu demnitatea reclamată de situația înviforată.

gc.

Culmea nerușinării.

Un proverb românesc zice: Pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești!...

Adevărul cuprins în aceste cuvinte îl cunosc și mai ales *simțesc* îndeosebi sătenii români. Pline-s adică toate satele române cu venetici străini, te miri de pe unde: ciobotari, fierari, dogari și alți năcăjiți, cari după-ce au ajuns în sat ca vai de ei și se întolesc puțin, din sărăcia Românilor, își iau nasul la purtare și încep a se purta ca stăpâni, poruncitori.

Nu se mulțumesc apoi cu puterea ce-și iau în sat, ci vor să ajungă vestiți în țeara întreagă. Fac gură și scriu pe la foi, cerând să li-se ridice în comună școală ungurească (de stat ori comunală!), că altfel ce s'ar alege din neamul unguresc copleșit, vezi Doamne, de »Valahii selbatici«, — așa ne zic la foi păcătoșii pripășiți printre noi.

Oamenii stăpânirii și foile încurînd le și iau parte acestor coate-goale cari vor să ajungă »patrioți« vestiți. Ei întocmesc astfel tovărășii în sat, adună bani să ridice lui Kossuth statue (noroc că statuile de cele mai multe ori rămân numai în gândul »pa-

trioților«), fac serbări patriotice să le meargă pomina... Cu un cuvânt luptă voinicească împotriva *dusmanului*, care — așa se scrie în foile ungurești — am fi noi, Români.

Eată cum se strică pacea satelor noastre!

Prin oameni cari trăiesc de pe spinarea Românilor, căci și notarul din sat, și birtașul evreu și maistrul ferar ori ciobotar din agoniseala și bunavoința Românilor milos și răbdător trăiește.

D'o vreme încoaci, de când ipochimenii aceștia s'au întrecut cu îndrăzneala, țărani nostri au început a-și da și ei copii la meserii, așa că azi în fiecare oraș de prin comitatele românești avem sute de ucenici și calfe de măiestri români... Steaua pripășiților începe să apună. Ei văd că li-se clătină pământul sub picioare. Măiestri români așezați la sate le strică rău socoteala, căci li-a venit și Românilor mintea: *nu se mai duc la străini de neamul lor, ci frate pe frate se ajută!*

Ba s'au întărit meșteșugarii români chiar în câteva orașe. De pildă la Sibiu, unde au o puternică tovărășie și din propria lor stăruință și-au cumpărat casă, unde se adună și pun vederii obștei lucrurile frumoase ce fac.

Și e vorba ca să-și ridice astfel de case și în alte părți, ca *săteanul român mergând la oraș, să aibă a cumpăra dela Români*, dela frați cari îi înțeleg limba, ear nu dela străini cari după-ce i-au luat banii, își bat joc de ei și de întreg neamul românesc.

Lucrul acesta îi îngrijește rău pe unii Unguri. De aceea, în unul din numerii săi din urmă, »*Magyar Szó*« scrie:

»Fruntașii români duc o adevărată luptă de sobor împotriva Ungurimei, pe care caută să o lovească unde mai tare o doare: la pungă! Despre lucrarea potrivnică națiunii (ungurești) a băncilor române am mai scris adeseori. De astădată putem da știri despre o altă mișcare, nu mai puțin primejdioasă însă. Dupăcum aflăm, în cercurile măiestrilor români a prins gândul ca în orașele mai mari ale Ardealului să înființeze case unde să se arate obștei lucruri numai de ale meșteșugarilor români. Fiecare Român și-ar ține apoi de înaltă datorie ca numai de aici să cumpere lucrurile ce-i trebuiesc. Dacă gândul acesta se va întrupa, meșteșugarilor maghiari ardeleni li-s'ar da o lovitură simțitoare, pentru că după-acestea Români n'ar mai cumpăra dela Unguri. Va fi deci bine să stăm treji și să împedicăm încă din vreme ca Români să lovească în măiestri unguri.»

Cum ar putea adică să împiedice Ungurii pe Români a merge să cumpere dela — Români? Nu cumva i-ar târi cu sila la prăvăliile meșteșugarilor unguri? Dar și dacă s'ar face o asemenea lege, n'ar fi geandarmi cari s'o ducă la îndeplinire!... Ori ar putea cineva să-i împiedice pe Români a se face meșteșugari? Nici asta nu se poate.

Înțelegem un singur lucru: ca șovinștilor să le fie trică de înaintarea Românilor. Intr'adevăr, prin nimic țărani nostri n'ar putea să lovească mai zdravăn pe meșteșugarii unguri, și astfel Ungurimea întreagă, de cât ținându-se departe de prăvăliile și atelierile (miheie) lor. În câțiva ani i-ar face să ia lumea în cap, ear pe meșteșugarii români i-ar întări mult. Îndeosebi în Ardeal, unde *Români singuri*

sunt mai numeroși de cât celelalte neamuri împreună, unde aproape nu este oraș care să nu fie înconjurat de sate românești.

Este deci culmea nerușinării când o foaie unguerească scrie selbatic pentru că Românii s'au deșteptat și ei din somnul cel de moarte și s'au hotărât să-și îndeplinească una din cele mai sfinte datorințe: banul lor să-l cheltuiască la negustor și meșteșugar român, să-l dea spre păstrare la bancă română, și peste tot: să nu-și facă de lucru cu străini de limba și legea noastră.

Numai așa purceând, îi vom muia pe tanțoșii și obraznicii cari după ce trăiesc din banii noștri, apoi pe d'asupra, drept răsplată, își bat joc de noi, strigă împotriva noastră prin foii și ne arată, stăpânirii și obștei maghiare, ca pe niște vrăjmași ai țării și nemernici în toate privințele.

Nemernic este însă numai Românul care îngrașă pe vrăjmașii neamului românesc!

Lupta în comitate.

— Din comitatul Caraș-Severin —

Alegerile congregaționale în aproape curat românescul comitat al Caraș-Severinului s'au terminat Sâmbătă. Resultatul însă, nu se poate numi mulțumitor. N'avem încă bilanțul întreg al rezultatului, dar din datele pe cari le cunoaștem până acum, cu regret trebuie să constatăm că partidul național român nu se poate nici pe departe felicita de aceste rezultate. Steagul național în cele mai multe cercuri n'a învins și lista aleșilor ne înfățișează o sumedenie de străini ori în cazul cel mai bun Români, cari duc șlepușul celor dela cârmă. Intr'o comună curat românească cum e Căpânașul de exemplu, reședința dlui Mocsonyi totodată, eată cine-au fost aleși: Paul Rambanszky, Emeric Friggyer și I. Kemka. — Cauza este din partea multora — precum ni-se scrie — atribuită lipsei de organizație absolută a confrăților noștri din Caraș, și în cele comitatense. La aceasta să se mai pună și slăbiciunile naționale ale conducătorilor satelor: preoți și învățători și explicațiunea o avem gata — ne scrie un bun amic.

D-nul Dr. Ioan Nedelcu ne scrie din Oravița, că la alegerea din Maidan nu se poate învinovăți inteligența din Oravița, care și-a jăcut datoria, somnând conducătorii din comune, pe preoți și învățători, să grijiască de steagul național. Lista națională a căzut supt presiunea slujbașilor, vechea calamitate hrănită de atmosfera pesimistă — a pasivității.

Corteșiri nerușinate.

Protopretorul Aradului corteșind. — Adăparea alegătorilor cu beuturi. — Terorisări.

Sbirii dela comitat au tăbărit asupra cercurilor, asupra alegătorilor Români, ca să-i abată dela calea datoriei lor de a-și da voturile pentru apărătorii drepturilor lor. Câți slujbași, ovrei, arindași toți cutreeră casele alegătorilor și rachiul curge din belșug. Ne pare rău că în acțiunea asta mizerabilă vedem amestecați și notarii Români, — ca de es. Nicolae Conopan din Sâmbăteni, dându-se instrument nevrednic în slujba dușmanilor neamului nostru. Iată ce ni-se co-

munică pe telefon despre trebușoarele domnilor prin Sâmbăteni, Cicir, Mândruloc:

Noi am avizat încă de mult alegătorii că în anul curent vor fi alegerile de membri în congregație și că despre măsurile ce au să se iee vor fi avizați la timpul său, după cum s'a publicat în „Tribuna“.

Am fost însă foarte surprinși ieri în ziua sfântului Dimitrie, când am văzut că s'a prezentat în comună protopretorele cereual.

Când am luat știre despre aceasta ni-a fost cu neputință să împedecăm prezentarea membrilor.

Astăzi am înțeles că un număr considerabil de alegători au fost adunați la casa comunală Marți seara în chilia de lege „törvény terem“. S'a prezentat apoi în mijlocul lor not. Nicolae Conopan din Sâmbăteni, unde li-a comunicat, că în 17 l. c. va fi alegerea de membri în congregație și de atari sunt candidați: dînsul și protopret., alții zic că un nepot al prot. — așa credem că acela va fi Vásárhelyi Dezső, — poftindu-i pe alegători ca la timpul său să voteze pe dînsii, apoi li-s'a adus alegătorilor rachiul și vin de au hăut — până mai toți s'au îmbătat — în sănătatea candidaților.

Astfel stă treaba la noi.

Dintre acei alegători cari nu au fost la beutură s'au prezentat cerând să comunicăm cele petrecute clubului nostru central cu aceea, ca numai decât să se facă arătare autorităților comitatense și să se ceară ca să se interzică adăparea alegătorilor — și mai ales la casa comunală, — ba ar fi foarte bine dacă cei candidați, și pentru cari s'a dat beutură să fie opriți de a se lua în combinare.

Alegători Români, din cercul Sâmbătenilor alungați dela voi pe Satane!

Nu vă vindeți legea și neamul pentru'un ciocan de rachiul.

Normele

ce sunt de a se observa la alegerea membrilor congregațiunii comitatense le stăveresc §§ 37—44 din art. de lege XXI. anul 1886.

In senzul acestor dispozițiuni:

Alegerea o conduce presidentul esmis din partea congregațiunii comitatense.

Alegătorii designează din sinul lor lângă president 4 bărbați de încredere pentru a asista la actul de alegere.

Această designare are să se facă la deschiderea actului de alegere, ceace dacă nu se întâmplă, designarea o face presidentul.

Alegerea să deschide și începe la 9 ore dim. și se termină la 4 ore. d. m. După trecerea acestui termen nu e permis a se mai primi voturi.

Alegerea se întâmplă prin votare secretă. Fiecare alegător depune în urnă ședula sa, pe care e a se scrie de mai înainte numele acelora, pe cari dorește ca să fie aleși.

Pe fiecare ședulă sunt a se scrie atâtea nume, câți membrii sunt de a se alege în cercul respectiv.

Dacă ședula conține nume mai multe, decât numărul membrilor, ce sunt de a se alege, numele scrise mai la urmă nu se iau în considerare.

Dacă mai mulți inși au întrunit voturi egale, decide soarta trasă prin president.

Numărarea voturilor trebuie să fie publică și să se termine în ziua alegerii; dacă aceasta nu s'ar putea, protocolul alegerii și ședulele intrate se închid într'o lădiță, care să sigilează cu sigiliul presidentului și alor 2 bărbați de încredere, precum și a antistiei comunale și a bărbaților de încredere.

Resultatul votării se publică îndată după numărarea voturilor.

Despre decursul alegerii se conduce protocol.

Bărbații de încredere au drept să deneghe subscrierea protocolului.

Plânsorile contra abuzurilor săvârșite la alegere sunt a se înainta în decurs de 15 zile — dela alegere — la comisiunea verificătoare comitatensă.

Abuzurile comise la alegere se pedepesc în sensul legilor penale.

Referitor la acest punct sunt de remarcat dispozițiile §§-lor 178, 181, 182 și 183 din art. de lege V. anul 1878. (Codicele penal.)

In sensul acestor dispoziții comite delict pedepsit cu 6 luni închisoare și 400 coroane amendă, acela, care cu forța ori cu amenințare împedecă pe cutare alegător întru esercierea liberă a dreptului său de alegere cu ocaziunea alegerilor fie dietale, fie comitatense, fie comunale.

Comite crimă, care se pedepsește cu robie până la 5 ani acel membru al comisiunii de votare (scrutiniu), care primind ședula de votare dela alegător, nu o depune în urnă, ori falsifică conținutul aceleia.

Care schimbă ședulele de votare, ia din acele ori pune cătră ele altele.

Care nu induce în listă numele alegătorului, care a votat.

Care nimicește ședulele de votare, înainte de a fi numărate și desfăcute.

Care adună fals voturile.

Comite delict și să pedepsește cu închisoare până la un an, acel individ, care ne fiind membru a comisiunii de votare (scrutiniu) va lua cu forța ori cu înșelăciune dela alegător ședula de votare ori va falsifica conținutul ei fără voia alegătorului;

va schimba ședulele de votare depuse în urnă, ori va lua din ele ori va pune cătră acele altele;

dacă va nimici ședulele de votare depuse în urnă.

In toate aceste casuri însă procedura penală se va pune în curgere numai atunci, dacă încontra abuzurilor comise să va face protest ori în decursul alegerii la president (care trebuie să ia la protocol acest protest) ori cel puțin în 8 zile dela alegere la autoritatea comitatensă.

Cercurile electorale din

comitatul Aradului.

La alegerile de reprezentanți în congregația comitatului Arad cari se vor ținea Joi în 17 Nov. după regulamentul cel nou:

cercul Pecica-română alege	5 membri
" Semiclac	3 "
" Curtici	4 "
" Sâmbăteni	2 "
" Gioroc	4 "
" Berzova	3 "
" Radna	3 "
" Totvărădia	2 "
" Soborșin	2 "
" Petriș	2 "
" Siria	3 "
" Pâncota	4 "
" Tauț	3 "
" Drauț	2 "
" Agriș	4 "
" Ternova	4 "
" Cumlăușul	3 "
" F.-Varșand	2 "
" Szt.-Márton	5 "
" Otlaca	4 "
" Chișineu	4 "
" Cinteț	2 "
" Zarand	3 "

cercul Cermeiu	6 membri
„ Socodor	2 „
„ Gy.-Vârșand	2 „
„ Boroșineu	6 „
„ Buteni	4 „
„ Cilul	3 „
„ Boroșsebeș	4 „
„ Iosășel	3 „
„ Halmagiu	3 „
„ Ciuciu	5 „

NOUȚĂȚI.

ARAD, 11 Novembre 1904.

— «Românii din statul ungar» este titlul unui volum de 330 pagini, format mare, apărut în București din penă redactorului nostru dl. *Russu Șirianu*.

Importanța lucrării acesteia se va putea judeca deja și după ce vom arăta ce se tratează în trântă. Pe temeiul datelor statistice oficiale, autorul tratează următoarele:

I. Numărul și comunele în cari locuiesc Românii, arătând teritoriul comunelor, totalul locuitorilor, câți sunt Români și de ce confesie, câți Unguri, Germani etc., câți știu carte, câți știu ungurește și câți au emigrat?

II. Sporul Românilor în intervalul dela 1890—1900, făcând comparație și cu celelalte naționalități. III. Maghiarizarea. IV. Cuceriri și pierderi. V. Amestecul. VI. Repartizarea. VII. Viața familială. VIII. Contingentul militar. IX. Starea culturală. X. Averele. XI. Emigrările.

Un volum costă 5 lei. Pentru a înlesni însă tuturor să-și procure cartea, în Ungaria cartea aceasta va costa numai 2 cor. 50 fileri; cine dorește să și-o procure, să se adreseze administrațiunii «Tribunei», trimițând suma de mai sus, plus 10 fileri portul postal.

— **Impăratul Vilhelm la Bülow.** Impăratul german, cum se vestește din Berlin, a fost Luni la prânz la cancelarul său c. Bülow. La masă erau invitați afară de împărat și prof. Dr. Harnack, Dr. Dryander și admiralul Hollmann, deci aceia, cu cari împăratul mai anul trecut discutasă asupra celebrei sale scrisori teologice drept răspuns la scrierea lui Delitzsch «Bibel und Babel». De față era și negustorul ovreu James Simion, despre care se vorbea mai deunăzi, că va fi numit senior. Cum se vede din această invitație faima de atunci pare a nu fi lipsită de fundament.

— **Noul consul italian la Budapesta.** Primul secretar de legățiune la Bruxelles, c. *Salher de la Tour*, a fost numit consul la Budapesta. Noul consul își va ocupa în curând noul său post.

— **Atentat împotriva guvernului rusesc din Varșovia.** Sâmbăta trecută, cum se telegrafează din Varșovia, s'a întâmplat la gara de acolo cu ocaziunea plecării trupelor de rezervă pe câmpul de războiu,

un incident. Anume guvernorul Tșertkov în fruntea corpului generalilor a mers la gară să-și ia rămas bun dela feciori. Când trenul s'a pus în mișcare, dintr'un vagon din fața guvernorului s'au tras trei focuri asupra lui Tșertkov, dar fără ca acesta să fie măcar atins. Un polițist a fost omorât, ear' un adjutant a fost vulnerat. Trenul a fost ajuns abia la proxima stațiune. Guvernorul s'a îmbolnăvit de spaimă în urma acestui incident.

O depeșă a agenței telegrafice ruse declară de neadevărată această veste răspândită.

— **Tulburările dela Innsbruck.** Sentimentele naționale ale Germanilor tirolezi, manifestate atât de spontan în desordini publice, continuă a potența și mai mult amărăciunea și inversarea împotriva Italianilor, ba și împotriva guvernului. În Tirolia azi Italianii și Germanii stau față în față ca dușmani neîmpăcați urându-se unul pe altul din profunditatea inimii. Intreaga Austrie resună de sgomotul manifestațiunilor anti-italiene și anti-germane, cari produc în Italia și în provinciile Austriei locuite de Slavi adânc resunet. În Austria opinia publică începe acum să se schimbe în defavorul guvernului Koerber, pe care acum îl acuză pangermanii și în tovarășie cu ei și ceilalți germani, că a favorizat prea mult pe Slavi și Italiani. Chiar și la curte, unde până acum era persona grata, are mulți adversari, așa că poziția primministrului austriac este zguduită bineșor.

— **Președintele Statelor-uniite reales.** La 8 Nov. n. s'a făcut alegerea de președinte al Statelor-Unite, reales fiind Roosevelt. La acest scrutinii uriaș după cum afirmă «Daily Mail» au luat parte 14 milioane alegători. Contra-candidat al imperialistului Roosevelt a fost republicanul Parker. Imediat după săvârșirea actului de alegere, s'a răspândit vestea despre triumful lui Roosevelt cu iuțala fulgerului în toate părțile țării. Parker imediat ce auzise despre învingerea adversarului său, grăbi să-l felicite prin o telegramă, la care a răspuns Roosevelt mulțumind. Alegerea de altcum a fost foarte agitată, mai ales democrații amenințau cu desordini. Așa la Coldfield doi alegători democrați au omorât pe un republican.

— **Regele Greciei la Viena.** Înaltul oaspe al Vienei, regele Geoarge al Greciei, cum se telegrafează de acolo, a făcut o vizită ministrului de externe con. Goluchowsky, ambasadorului dăez, la ministrii Koerber, Pitreich și Burian.

— **Falimentul unei firme vechi din Arad.** Firma Lázár Emil, cea dintâi casă de modă în Arad, care s'a bucurat de renume nu numai naintea publicului ales din loc, ci și departe în provincie și străinătate, a ajuns după o existență frumoasă de 100 ani la faliment.

În timpul din urmă a început să fie tot mai puțin cercetată în urmă concurenței nerușinate a firmelor jidovești, căci trebuie să notăm că firma Probst-Lázár era firmă solidă și cinstită creștină — dar mai ales în urma lipsei sprijinului, de care publicul mare a învrednicit firme de a le lui Rosenberg, Rosenblüh și alți pereiuinați, cari s'au sporit ca ciupercile în fiecare oraș.

După multă trăgănare și nedejduire zădărnice de a ridica din nou renumele de odinioară al firmei, Luni proprietarul Lázár Emil a cerut

dela tribunal concurs împotriva sa, ceea-ce tribunalul a și ordonat.

— **Petrecere.** Tinerimea română din Cluj va invita cu toată stima la serata împreună cu dans care va avea loc în 26 Novembre n. 1904 în sala Redutei Orășanești. Începutul precis la orele 8 seara. Programul se va distribui la casă. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice; folosirea lui pe cum și ofertele marinimoase se vor cvila publice. Cassar: Emil Pop, Tordai-ut Nr. 11. Prețul de intrare: Locul I. 3 cor., locul II. 2 cor. de persoană.

— **Dela Reuniunea inv. rom. gr. ort. din protopopiatele Aradane I—VII.** Obvenind unele cauze neatrănătoare din partea biurolui despărțământului, prin aceasta avizăm pe toți membrii, binevoitori și spriginitori ai reun. inv. că adunarea conchemat pe 11/24 Novembre a. c. o amânăm pe Joui (18 Novembre) 1 Decembre a. c. *Halmagiu*. la 7 Novembre n. 1904. *Mihail Vidu*, președinte,

— **„Nouă piese musicale“.** Dl. *Aurel Popovici* în curând va scoate o broșură voluminoasă din compozițiunile D-sale. Cânteculele aranjate pentru corurile mestecate și bărbătești vor fi foarte acomodate atât pentru prestațiunile corurilor începătoare, cât și mai ales pentru reușita concertelor reuniunilor mai vechi de cânt. Doritorii de a obține broșura cu partituri sunt rugați a se adresa autorului în Nagy-Tikvány p. Kákova.

— **Invățătorilor spre orientare.** La adresa telegrafică a președintelui Iosif Moldovan, înaltul ministeriu de agricultură sub Nr. 105115 IV. 3 a conces invățătorilor cari se vor aduna la conferința din Batania, să cerceteze stabilimentele economiei de model din Mezöhegyes și a dispus expres la direcțiunea domeniului prevederea invățătorilor cu trăsurile de lipsă. *Excursiunea se va ținea acuma Luni în 1/14 Noembre.*

— **O lege originală.** În Canada a fost introdusă o veche lege care prevede o pedeapsă din cele mai curioase pentru femeile cari vor fi dovedite că sunt rele de gură.

Iată dispozițiunile acestei legi:

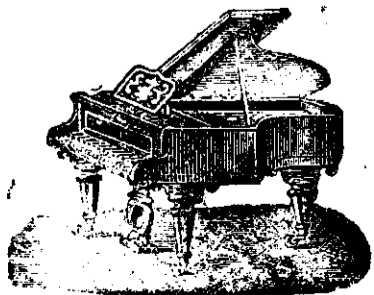
„Va fi confundată în fața publicului în apă femeia care se va dovedi că vîră zizanii și discordie între vecinii de treabă și liniștiți, că provoacă prin comentarii malițioase certuri și bătăi, sau caută să aște spiritele interpretând în sens greșit acțiunile și cuvintele unei persoane, corporații sau societăți“.

Nu de geaba America e recunoscută ca țara tuturor excentricităților! E posibil totuși că acest sistem original de hidroterapie să dea bune rezultate.

— **André și Syveton.** Starea ministrului francez de războiu pălmuit în cameră de cătră deputatul naționalist Syveton nu dă, precum se vestește din Paris ce e drept ansă la îngrijiri, dar ministrul este silit să petreacă câte-va zile acasă.

Deputatul *Syveton* zice în apelul său cătră alegători între altele și următoarele: Camera a votat încredere cu 2 respective 10 voturi majoritate lui André și ministrului Combes. Ministrul de războiu și prim-ministrul a fost îndemnat să facă din oficerii noștri spioni și francmazoni. Nainte cu 8 zile au mințit în chip obraznic, că ei despre asta n'au nici o cunoștință.

Cum însă s'a dovedit complicitatea lor la această fărădelege, camera totuși li-a votat încredere, absolvându-i de invinuirea ce li-s'a adus. Cum aș fi putut deci în alt chip decât așa răsbuna pe fidelii soldați, asupra ministrului de tradare, dela care ei au îndurat atâtea suferințe? La acești bărbați, la durerile lor, la măcia lor neputincioasă, la patria tradată am gândit atunci în deplină conștiință când am lovit pe ticălosul minis-

Faix Jaques

fabriant de pian

strada Batthyányi Nr. 35. acordare de pian

Recomandă atelierul său de pian bine asortat, primește ori ce lucru aparținător acestei branșe precum și

Are în deposit

PIANE

de primul rang fabricate în Viena, în patrie și fabricate proprii, pe cari le vinde cu garanță pe bani și pe lângă prețuri de concurs

Inchiriare de pian cu luna.

pe generalul trădător. Numai voi alegători lini puteți fi judecători drepti!

— **O nouă revistă.** Se anunță apariția unei reviste economice la Iași sub direcțiunea dlui N. Xenopol, avocat și fost deputat.

Noua revistă își propune să apară de două ori pe lună și să îmbrățișeze toate cestiunile special economice.

— **Pentru ce n'a izbucnit război între Anglia și Rusia?** Incidentul dela Hull, provocat de către escadra rusă în mod atât de mișelesc și așa, era aproape să producă o încercare între imperiul britanic și cel rusesc. Că totuși a putut să izoleze pericolul unui al doilea război, este a se mulțumi unor împregiurări, cari, au împiedicat pe prim-ministrul Balfour de a se amesteca într-o campanie cu Rusia și a se răsbuna pentru fapta criminală a acesteia din Marea Nordică. Aceste două împregiurări ponderoase sunt după spusele unui ofițer superior rusesc, care era inițiat în negocierile asupra incidentului anglo-rus următoarele:

Lordul Balfour era hotărât să declare război Rusiei și să atace flota Baltice. Nainte de a se fi decis însă la acest pas, a chemat la sine pe doi bărbați de forță: pe lordul Roberts, „eroul“ dela Pretoria, și pe un bărbat conducător al lui *City Marchand Corporation*. Lordul Roberts, cel mai adânc cunoscător al Indiei s'a declarat în felul acesta asupra unui eventual conflict de arme între ambele națiuni:

— Dacă noi atacăm flota rusă, atunci 300.000 Ruși vor pași peste granița Indiei, carei armate noi nu putem opune de cât 200.000 soldați, a căror majoritate o formează indigenii. Angliei i-ar da mult de gândit, cum să apere această colonie importantă engleză contra invansiei rusești.

Părerea celui alt bărbat a fost următoarea: — Pentru numele lui Dumnezeu, Excelență, dar să așteptăm cel puțin $\frac{1}{2}$ an cu declarația de război, până ce am îndeplinit comanda Rusiei, căci un război cu aceasta ar fi o mare lovitură pentru comerțul nostru.

Va să zică două motive destul de mari, pentru cari Anglia, să zicem, n'a cucerat să se lege de Rusia. Ei, Englezul tot Englez; război numai așa poartă, dacă 1, este sigur de izbândă (d. p. războiul sud-african, când forțele ei stau în proporție cum stă zero către infinit), 2, când dintr-o campanie terminată norocos poate trage mari foloase (d. p. earăși Transvaalul). Insa când este vorba de o putere, care să apropie de proporțiile Rusiei, atunci superbul Albion se îndestulește și numai cu fulgerări și cu arbitraj internațional.

— **Naufragiați măcelăriți.** Un vapor englez, ce poartă numele de *br. Innerdele*, încărcat cu grâu, a plecat din Karachi (Sinul Arabian) spre Liverpool. Lângă insula Kuria-Muria însă a naufragiat, car capitanul și echipamentul constător din 21 marinari reușind să scape pe uscat, au fost omoriți de către indigeni. Ucișagii au putut fi eruați și astfel își vor primi pedeapsa meritată.

— **Svabii curagioși.** În hotelul comunei *Sân-Miclăușul-mic* întins mort l-au aflat Duminecă dimineața pe țeranul Ion *Milovan* care plecase să-și păste cail. Nefericitul a fost ucis de opt svabi, toți înarmați cu ciomege și toți membri ai antistiei comunale din Kisfalud, comună nemțească în vecinătatea Sân-Miclăușului. Hărțuiala între Svabii din Kisfalud și Românii din Sân-Miclăușul mic, datează mai de-o îndelungată vreme, pentru pășunea megieșe, peste care — după spusa Svabilor, trec Românii. Sâmbătă pe inserate le-a adus cineva vestea curagioșilor Svabi că *Milovan* își păste cail pe hotarul lor. S'au și înarmat numai decât opt Svabi, și au plecat să-l prindă pe *Milovan*. Ajungând în hotar, Svabii au slobozit câteva pușcături asupra cailor, cari trezindu-l din somn pe *Milovan* care durmea, l-au făcut să sară asupra Svabilor. O luptă crâncenă s'a început între dâșii. *Milovan*, un om uriaș, de trei ori i-a respins pe Svabi, trântind cu câte-o palmă mai pe unul mai pe altul, până ce pe din dos chișbirăul lanker l-a lovit cu patul puștii în cap, așa de puternic, că a căzut mort pe loc. Curagioșii Svabi au tulit-o pe urmă și două zile și-au putut tăinui fapta. I-a descoperit însă Dumnezeu și azi toți opt sunt în temnița din Timișoara, unde-și așteaptă pedeapsa pentru păcătul faptuit. Curagioși, nu-l vorbă Svabii, când opt inși se pun pe — unul.

— **Fenomen.** Joi seara la 9 ore am avut fericirea a asista la un interesant fenomen: un meteorit apărui pe orizontul nostru, luminând cerul instelat timp de 4 secunde.

— **Alegerile pentru camera italiană.** Luni s'au terminat alegerile de deputați pentru camera italiană. Asupra alegerilor efectuate în cele 509 cercuri electorale italiene n'au sosit încă rapoarte asupra rezultatului, dar ne putem închipui că guvernul a eșit biruitor din această campanie, fără să fi desvoltat o agitațiune mai întinsă și febrilă ca celelalte partide parlamentare. Dintre partidele opozante constituționalii și conservatorii s'au întărit, ear radicalii (socialiștii) au intrat în parlament numai pe jumătate căți erau în rindul trecut. Pedeapsa asta le este poate binemeritată. Până a nu se termina alegerile, guvernul dispunea asupra 255 mandate din 419.

— **Deficitul expoziției universale din St.-Louis.** *„Berliner Tageblatt“* publică următoarele asupra expoziției universale din St.-Louis: Acum nu suferă îndoiială, că expoziția din St.-Louis se va termina cu mare fiasco. Despre asta ne putem convinge, dacă comparăm rezultatul altor expoziții cu rezultatul de până aci al expoziției din St.-Louis. Anume expoziția universală franceză din 1878 a fost cercetată de 16,032.725 vizitatori, cea dela 1889 de 28,149.343 ear cea dela 1900 aproape 30.000.000 curioși. Expoziția din Chicago conform statisticii oficiale a fost cercetată de 27,539.521 vizitatori. În comparație cu aceste cifre colosale numărul cercetătorilor expoziției din St.-Louis dispore, căci dela deschidere încoace, deci în decurs de patru luni numai 7.000.000 vizitatori au fost să cerceteze mare expoziție americană. Și cum expoziția va mai fi încă 3 luni deschisă, putem lua ca probabil, că numărul total al vizitătorilor abia se va ridica la 10,000,000.

— **Alui să fie!** *Petru Păcurariu* din Timișoara și-a lăpădat — ca pe o haină netrebnică — frumosul nume al moș strămoșilor săi și din *Păcurariu* s'a făcut *Ker-tész*.

Convocare.

Fiind alegerile municipale în comitatul Făgăraș puse pe 17 Noiembrie st. n. a. c. onorați membri ai clubului comitatens român sunt convocați la o sfātuire pe Duminecă 13 l. c. la 7 ore seara în sala cea mică dela hotelul „Paris“ în Făgăraș.

Făgăraș, 8 Nov. 1904.

Dr. Ioan Șenchea,
secretar.

Jacob Macaveiu,
președinte.

Răsboiul ruso-japonez.

Londra 10 Noembrie. Japonezii desi au indurat mari pierderi, totuși, cum se telegrafează din Tși-fu, continuă cu asediarea orașului nelăsând Rușilor răgaz nici să resuffle. Fortul Liaotesan este mereu bombardat, fiindcă acest fort este considerat ca cheia Port-Arthurului.

Tși-fu, 10 Nov. În urma ultimelor bombardamente foarte multe femei și copii și-au pierdut viața. 10 kilometri la sud de Muden lupta a reînceput. Japonezii au atacat cu mare putere pozițiile rusești.

Viena, 10 Nov. O telegramă sosită aici vestește, că Port-Arthurul a capitulat. Vestea se confirmă din Londra și Petersburg.

ULTIME ȘTIRI.

Meetingul din Vârșet împotriva proiectului Berzeviczy.

Correspondentul nostru din Vârșet ne trimite următoarea depeșă:

Vârșet 10 Nov.

Un impozant meeting, de cel puțin trei mii Sârbi, cu însuflețire primese protestul propus de Dr. Milețci, contra proiectului Berzeviczy. Însuflețirea a ajuns la culme în decursul vorbirii lui Tomici. Raport urmează.

ECONOMIE.

Arad, 11 Novembre st. n.

Vinderea de pomi. În pepinierele statului (sunt 26) în anul de față să vor vinde 171.750 bucăți de meri sălbateci, 31.000 de doucine, 24.000 meri, soiul pălăgele, 74.000 peri sălbateci, 100.000 pruni de Bistrița, 51.000 pruni de St.-Pilsen, 31.000 zarzări, 51.000 cireși sălbateci, 3.000 vișini sălbateci, 15.000 vișini, soiul Sai, 22.000 mandorle amare, 550 pruni, soiul Marianna, mai multe mii de buți de brazi, arbori și tufe pentru împodobirea grădinilor, 95.000 altoi de meri, 41.000 altoi de peri, 61.000 altoi de pruni, 34 altoi de cireși, 28.000 altoi de pierseci, etc., mai multe mii de clombițe. 200.000 vițe, soiul Riparia netedă, 10.000 bucăți din deosebite soiuri, cu rădăcini, apoi vițe directe americane. Să mai află două două milioane bucăți de surcele nobile de răchită. Pe bani se vind numai până la 15 Decembre. Deslusiri amănunțite cereți dela pepiniera cea mai apropiată. D-nii preoți și învățători, cari doresc mlădițe cu preț redus, se înainteze petiția lor către dl ministru de agricultură (timbru 1 cor.) Gratuit capătă numai pepinierele comunale.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de contabil, devenit vacant, la institutul de credit și economii „Steaua“ din Român-Petre (Petrovoselo) Torontál, — prin aceasta se escrie concurs, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Competentul se fie român de religia gr.-or. și să fie absolvent al școlii comerciale din Brașov.
2. Să poseadă perfect limba română și maghiară în vorbire și scriere.
3. Să aibă praxă în afacerile de bancă de cel puțin doi ani, și se fie apt de a conduce independent afacerile de contabilitate și de a compune bilanțul anual.
4. Cei ce vor depune și cautiune — vor fi preferiți.

Emolumentele sunt:

1200 Cor. salar anual solvind în rate lunare decursive.

Tantiema statutară, care până acum a fost 240—260 Cor.

Intru cât alesul va fi garçon, cortel la institut eventual 100 Cor. bani de cortel.

După un serviciu de 3 ani salarul se va ameliora. Alegerea se face pe un an de probă. Postul are să fie ocupat îndată după acceptare.

Ioanichie Neagoe,
director executiv.

417 1—2

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

P. I. Forotic. Am primit 5 cor. abonamentului deci e achitat până la 1 Ianuarie 1905.

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Russu-Șirliana:
Sever Becu.

Editor-proprietar: George Nichia.

INSERTIUNI și RECLAME.

In binevoitoarea atențiune. Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că începând cu 12 Octombrie îmi vînd marfa cu prețuri esențial reduse. Cu distincția stimă: *Nadler Lajos*, magazin de vestimente de modă, bărbătești și femești Arad, Piața Andrassy Nr. 16. 400

O domnișoară română, care posedă limba germană și știe să propună pianul, află aplicare pe lângă condițiuni favorabile, la o familie românească.

A se adresa la adm. «Tribunei». 398

Este admirabil rezultatul, pe care îl ajunge on. public de dame prin folosirea laptelui de castraveți veritabil englez. După o folosire de câteva zile dispar de pe față alunițele zgrăbunțelor și alte inconveniențe de pe pe; netezește fața și sbărciturile, face pielea finitului albă, tineră și fină fără să strice pielea. Mijloc premiat la expoziția din Paris și Viena; acest mijloc scoate și la noi, ca și în Anglia din uz toate cosmeticele. Un flocon 2 cor, săpun de castraveți 1 cor. pudră de castraveți 1 cor. 20. Se poate căpăta în ori-ce farmacie; pe poștă trimite *Balassa Cornel*, farmacist, Budapesta. *Erzsébetfalva*; ear în Cașovia (Kassa) *Pallaghi Kálmán*, Fő-uteza II. Deposit primul în Arad la farmacistul *Földes Kelemen*, și la drogueria lui *Vojtek și Veisz*.

Primul

și singurul institut de
specialitate p. spălarea
și curățirea rufelor

306 al lui

Bettelheim K.

ARAD, *Aulich Lajos*-u. 2.
Nr. Telefonului 184.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

== ARAD, Piața Libertății ==

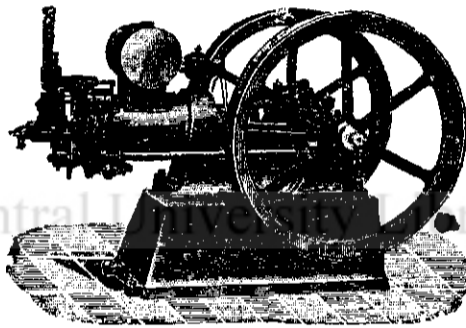
lângă edifioul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.
Intreprindere de instalațiuni
de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN
inginer privat.

TEMESVAR-JÓZSEFVÁROS, Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare de ori-ce sistem, deposit de reflectori, instalațiuni de băi și closete.

Executare specialistă de reparațiuni de mașine și cazane. 318

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Bijuterii, oroloage, aur călcat și recușite de argint, seduli de amănare cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

Isvorul cel mai efin de cumpărare de bijuterii și oroloage.

Se caută un învățacel.
Nr. Telefonului 438. 381

In atențiunea domnilor voluntari! CZIRÁKY ALAJOS

croitorul regim. 33 de inf. ces. reg.

ARAD, 359

In colțul străzii Comitatului (Tabajd Károly) și a pieții Andrassy.

Am onoare a recomanda în binevoitoarea atențiune a domnilor voluntari magazinul meu bogat asortat cu uniforme militare de tot armamentul.

Confectionez tot felul de uniforme și ajustări pentru prețuri convenabile, executate în modul cel mai bun.

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. t. public, că pe Strada Kossuth Nr. 43 în Arad a trecut în posesiunea mea

prăvălia de faur

(mai înainte a lui Stamberger Jozsef)

După o experiență de mai mulți ani câștigată în faărici din Budapesta și Viena, am ajuns în plăcuta situațiune să pot îndeplini tot felul de lucrări dela cele mai simple până la cele mai complicate prompt și pentru prețuri foarte culante.

Rugând binevoitorul sprijin al onor. public, rămân Cu deosebit respect:

Végh István

măstru măsur.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-uteza 2.

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumi și lămpii de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătit favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopciare de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer ori mașini de cusut pentru odai.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.